

Αγαπητοί και αγαπητές εκπαιδευτικοί

Το βιβλίο αυτό διαπραγματεύεται θέματα από το φυσικό, επιστημονικό, τεχνολογικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό και οικονομικό περιβάλλον, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών. Συγκεκριμένα, περιέχει 8 Θεματικά Πεδία: στο α' τεύχος: Πολιτειότητα, Κοινωνικές Σχέσεις, Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης που ζω, Ζωή και οικοσυστήματα και στο β' τεύχος: Επιχειρηματικότητα, Τα υλικά στη ζωή μας, Ήχος και φως, Εργαλεία.

Κάθε θεματικό πεδίο διακρίνεται σε θεματικές ενότητες και οι περισσότερες από αυτές χωρίζονται σε υποενότητες, σε καθεμία από τις οποίες έχει δοθεί ένας αύξων αριθμός και ένας τίτλος. Συνήθως, κάθε τέτοια υποενότητα αντιστοιχεί σε μια ωριαία διδασκαλία. Ωστόσο, κάθε εκπαιδευτικός προσαρμόζει πάντα τον χρόνο διδασκαλίας της στο ιδιαίτερο προφίλ του τμήματός του/της. Κάθε θεματική ενότητα αρχίζει με τους διδακτικούς στόχους, τα φύλλα εργασίας σε μορφή ερωτήσεων και τις λέξεις-κλειδιά.

Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα φύλλα εργασίας προωθούν την εμπλοκή των μαθητών/-τριών στην ατομική και ομαδική έρευνα, την επικοινωνία και τη συμμετοχή σε συζητήσεις στην τάξη, στον αναστοχασμό, τη διερευνητική και αυθεντική μάθηση. Προτείνονται η μαθητοκεντρική και ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, καθώς και η διαφοροποιημένη διδασκαλία, ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα σε όλους τους μαθητές και όλες τις μαθήτριες να καλλιεργούν δεξιότητες και να μαθαίνουν αποτελεσματικά, στο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Επιπλέον, αξιοποιούνται ψηφιακοί πόροι με βίντεο, εκπαιδευτικά παιχνίδια, μουσική και έργα τέχνης.

Κάποια παραδείγματα διδακτικών προτάσεων είναι: στο πρώτο θεματικό πεδίο, «Πολιτειότητα», η θεματική ενότητα «Πολίτης/ταυτότητα» εστιάζεται σε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των ανθρώπων σε όλον τον κόσμο, στη διάκριση ανάμεσα στις ανάγκες και στις επιθυμίες, ενώ η θεματική ενότητα «Μια γειτονιά για όλους/όλες: διαφορετικότητα συμπερίληψη» εστιάζεται στα είδη κατοικιών από τόπο σε τόπο και από εποχή σε εποχή και στα προβλήματα προσβασιμότητας. Στο θεματικό πεδίο «Κοινωνικές Σχέσεις» και στη θεματική ενότητα «Οι πρώτες μου ομάδες», τα παιδιά θα προσεγγίσουν τις συγγενικές σχέσεις, καθώς και γεγονότα και συναισθήματα που έχουν μοιραστεί με συγγενείς. Στο Θεματικό Πεδίο «Ζωή και οικοσυστήματα», στη θεματική ενότητα «Ζώα και φυτά» γίνεται διάκριση έμβιων άβιων, αναφέρονται διάφοροι τύποι βιοτόπων και αναδεικνύεται η ανάγκη προστασίας των ζώων. Στο Θεματικό Πεδίο «Ήχος και φως», στις θεματικές ενότητες θα διαπιστώσουν πώς παράγονται οι ήχοι, θα γνωρίσουν πηγές φωτός καθώς και τις ανθρώπινες αισθήσεις.

Παράλληλα, το παρόν εγχειρίδιο σας παρέχει ψηφιακούς πόρους με ποικίλο περιεχόμενο, οι οποίοι υποστηρίζουν το διδακτικό σας έργο, αλλά και σας επιτρέπουν να προχωρήσετε (αν το θέλετε) σε επεκτάσεις. Συγκεκριμένα, ως παραδείγματα επεκτάσεων, περιέχονται προτάσεις αξιοποίησης των δραστηριοτήτων του Φωτόδεντρου, παιδικά βιβλία που μπορούν να διαβάσουν οι μαθητές/-τριές σας και ταινίες μικρού και μεγάλου μήκους που συνδέονται με το εκάστοτε μαθησιακό αντικείμενο. Επίσης, στο τέλος του ψηφιακού πόρου θα βρείτε προτάσεις που θα σας βοηθήσουν στην εφαρμογή του Προγράμματος Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη», ώστε να υποστηρίξετε τους μαθητές και τις μαθήτριές σας στο να γίνουν μικροί ενεργοί πολίτες.

Οι βιωματικές και μαθητοκεντρικές διδακτικές προσεγγίσεις, τα παιχνίδια, οι ποικιλία των δραστηριοτήτων, οι προτάσεις STEM (κολάζ, κατασκευή μακέτας κ.ά.) και οι πόροι ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σκέψης και την καλλιέργεια αξιών, όπως ο σεβασμός στους ανθρώπους, τα άλλα ζώα και τη φύση, η ενσυναίσθηση, η αγάπη κ.ά.

Εσείς θα αναλάβετε τον ρόλο του/της εμπυχωτή/-τριας και καθοδηγητή/-τριας των μαθητών/-τριών σας στην ανακάλυψη της νέας γνώσης και την καλλιέργεια δεξιοτήτων. Ο ρόλος σας είναι καθοριστικός, διότι θα συμβάλλετε στην ανάπτυξη των μελλοντικών ενεργών πολιτών, που θα χαρακτηρίζονται από ενδιαφέρον για τον κόσμο γύρω τους και θα έχουν την ικανότητα να δράσουν με σκοπό την κοινωνική και περιβαλλοντική βελτίωση.

Α΄ ΤΕΥΧΟΣ

Πολιτειότητα & Κοινωνικές Σχέσεις

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για εκπαιδευτικούς:

Parry, C. & Nomikou, M. (2014). *Life skills: Developing Active Citizens*. British Council. Στο: <https://www.britishcouncil.gr/sites/default/files/life-skills-developing-active-citizens-en.pdf>

Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (2024). Μειώνω το οικολογικό μου αποτύπωμα στο σχολείο. Οδηγός Δραστηριοτήτων. Στο: <https://www.ecoschools.gr/sites/default/files/files-misc/eepf-activityguide-school-23feb.pdf>

ΙΟΑΣ. Κυκλοφορώ με ασφάλεια. Βοήθημα για εκπαιδευτικούς. Στο: <https://www.ioas.gr/uploads/docs/2016/05/400.pdf>

Χατζηνικολάου, Μ. (2020). *Εγώ και Εσύ Μαζί: Εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα*. Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Στο: <https://education.amnesty.gr/ekpaideftikoi/>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για παιδιά:

Για τα δικαιώματα

Χριστοδούλου, Π. (2023). *Έχω δικαίωμα; Έχω δικαίωμα!* Αθήνα: Μικρή Σελήνη.

Για τους αστέγους

Ηλιόπουλος, Β. (2016). *Το σπίτι το δικό μας*. Αθήνα: Παιδική Νομική Βιβλιοθήκη.

Για τους συγγενείς

Τσίτας, Μ. (2019). *Ο δικός μου ο παππούς*. Αθήνα: Πατάκη.

Για τη διαχείριση συγκρούσεων-συναισθήματα

Βάρβογλη, Λ. (2018). *Το κάστρο του θυμού*. Χαλάνδρι: Mamaya.

Ισέρν, Σ. (2021). *Το Συναισθηματομέτρο του Επιθεωρητή Κροκοντίλο*. Αναγνωρίζω, μετράω και διαχειρίζομαι τα συναισθήματά μου (μτφρ. Α. Πορτοκάλογλου). Αθήνα: Κέδρος.

Για τα μουσεία

Λιούις, Ε. (2019). *Το Δικό μου Μουσείο* (μτφρ. Μ. Τσιρώνη). Θεσσαλονίκη: Πουά.

Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης που ζω

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για εκπαιδευτικούς:

Σέρρη, Γ. (2010). *Τραγουδώ τις εποχές και τους μήνες*. Αθήνα: Διάπλαση.

PBS LearningMedia. Changes in the Sky. Interactive Lesson. Στο: <https://www.pbslearningmedia.org/resource/buac18-k2-sci-ess-changessky-il/changes-in-the-sky/>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για παιδιά:

➔ Ενότητα 1

- Bellini, M & Corpo, M. (2024). *Το αγόρι και το βουνό* (μτφρ. Η. Αγγελή). Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Bonilla, R. (2023). *Η αυλή της χαράς* (μτφρ. Δ. Λυμπεροπούλου). Αθήνα: Φουρφούρι.
- Moore – Mallinos, J. (2014). *Μαθαίνω να αγαπώ τη γειτονιά μου* (μτφρ. Ρ. Μπούμπουρη). Αθήνα: Μίνωας.
- Stanev, M. (2022). *Ο πλανήτης σε ένα γυάλινο βαζάκι* (μτφρ. Ε. Κολυδά). Περιστέρι: Διόπτρα.
- Γαρμπή, Ε. – Α. (2016). *Γειτονιές*. Πάτρα: Κόκκινη Κλωστή Δεμένη.
- Ντεκάστρο, Μ. (2008). *Η πόλη μας*. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

➔ Ενότητα 2

- Carle, E. (2006). *Παρακαλώ, μπαμπά, φέρε μου το φεγγάρι* (μτφρ. Ε. Δουκάκη). Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.
- Puybaret, E. (2003). *Ο Φεγγαροσκεπαστής* (μτφρ. Μ. Αγγελίδου). Γλυφάδα: Άισωπος.
- Ελύτης, Ο. (2003). *Ο ήλιος ο ηλιάτορας*. Αθήνα: Ίκαρος.
- Ζαραμπούκα, Σ. (2017). *Μυθολογία (έκτος τόμος), Η Ηώς, ο Ήλιος, ο Φαέθων, η Σελήνη και ο Παν*. Αθήνα: Πατάκη.
- Μακάρτνεϊ, Π. (2020). *Η μαγική πυξίδα* (μτφρ. Μ. Ταυρή). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μαντούβαλου, Σ. (2005). *Οι φορεσιές του φεγγαριού*. Αθήνα: Κέδρος.
- Σαββάκη, Χ. (2017). *Πού πάει ο ήλιος όταν φεύγει*; Ναύπλιο: Ikonα.

➔ Ενότητα 3

- Beck, M. & Henning, A. (2012). *Περίπατος στους μήνες και στις εποχές* (μτφρ. Β. Νίκα). Αθήνα: Πατάκη.
- Lindley, L. (2024). *Καλωσήρθες, άνοιξη!* (μτφρ. Α. Γεωργιακάκη). Ραφήνα: Χάρτινη Πόλη.
- Usher, S. (2023). *Φθινόπωρο, η καταιγίδα*. Αθήνα: Φουρφούρι.
- Βέστεντορπ, Φ. (2023). *Τα πάντα για τα επαγγέλματα* (μτφρ. Μ. Πηγαδά). Αθήνα: Ψυχογιός.
- Λιβάνη, Γ. (2021). *Τα επαγγέλματα του χθες*. Αθήνα: Α. Α. Λιβάνη.
- Ντε Λα Μπεντογιέρ, Κ. (2023). *Το μεγάλο βιβλίο του καιρού* (μτφρ. Ε. Πάλη). Αθήνα: Ψυχογιός.
- Φακίνου, Ευ. (2010). *Το φθινόπωρο* (Σειρά: Οι 4 Εποχές). Αθήνα: Κέδρος.
- Φακίνου, Ευ. (2019). *Η άνοιξη* (Σειρά: Οι 4 Εποχές). Αθήνα: Κέδρος.
- Φακίνου, Ευ. (2019). *Ο χειμώνας* (Σειρά: Οι 4 Εποχές). Αθήνα: Κέδρος.
- Φακίνου, Ευ. (2019). *Το καλοκαίρι* (Σειρά: Οι 4 Εποχές). Αθήνα: Κέδρος.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για εκπαιδευτικούς:

Κατσακιώρη, Μ., Βασάλα, Π., Φλογαίτη, Ε. (συντονίστριες έκδοσης) (2008). Εκπαιδευτικό Υλικό «Προστατευόμενες περιοχές» (Δημοτικό). Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υδροτόπων (ΕΚΒΥ). Θέρμη. Στο: http://www.env-edu.gr/Documents/files/EkpYliko/Prostateyomenes_Perioxes/Dimotiko/Odigos_Dimotiko.pdf

http://www.env-edu.gr/Documents/files/EkpYliko/Prostateyomenes_Perioxes/Dimotiko/Fylla_Ergasias_Dimotiko.pdf

Ομάδα Δράσης Μαθητών για την Προστασία των Ζώων Συντροφιάς (Δίκτυο Τέχνης και Δράσης). Στο: <https://elearning.iep.edu.gr/study/mod/folder/view.php?id=19572>

Ομάδα Δράσης Μαθητών για την Προστασία Όλων των Ζώων (Δίκτυο Τέχνης και Δράσης). Στο: <https://elearning.iep.edu.gr/study/mod/folder/view.php?id=19467>

Φιλοζωικά και Περιβαλλοντικά Εργαστήρια (ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΦΙΛΟΖΩΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ). Στο: <https://elearning.iep.edu.gr/study/mod/folder/view.php?id=19471>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για παιδιά:

Κοντολέων, Μ. (2009). *Η Γη το σπίτι μου*. Αθήνα: Εστία.

Παπαποστόλου, Κ. (2023). *Τρεις τελίτσες*. Ηλιούπολη: Κίτρινο πατίни.

Ρώσση – Ζαΐρη, Ρ. (2010). *Ένα αδέσποτο σκυλάκι*. Αθήνα: Ψυχογιός.

Σαββάκη, Χ. (2019). *Ο παππούς Πέρι*. Αθήνα: Άνω Τελεία.

Σίνου, Κ. (2000). *Ο σκύλος του μετρό*. Αθήνα: Κέδρος.

Σπαντιδάκη, Ε. (2013). *Ο μάστορας των λουλουδιών*. Αθήνα: Σταμούλης.

Μικροί ταξιδευτές- Τα ζώα του κόσμου (2018). (μτφρ. Ε. Πάλλη). Αθήνα: Ψυχογιός.

Β΄ ΤΕΥΧΟΣ

Επιχειρηματικότητα

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για εκπαιδευτικούς:

Βαρουφάκης, Γ. (2013). *Μιλώντας στην κόρη μου για την οικονομία*. Αθήνα: Πατάκης.

Γκόγκας, Π. (2016). *Οικονομικά για μη ειδικούς*. Αθήνα: Κριτική.

Συλλογικό έργο. *Η οικονομία με απλά λόγια* (2020). (μτφρ. Ευ. Σταυροπούλου). Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για παιδιά:

Παπαθεοδούλου, Α. (2012). *Αν κάθε μέρα*. Eurobank.

Βιβλίο για την αποταμίευση που μπορεί να αποτελέσει έμπνευση για δραστηριότητα δημιουργικής γραφής και να συνοδεύσει το κομμάτι της αποταμίευσης είτε ως έναυσμα ενδιαφέροντος, είτε σε μεταναγνωστικό επίπεδο. Στο: <https://www.antonispapatheodoulou.com/ta-biblia-moy/an-ka8e-mera>

Φίλιππας, Ν. Δ. (2022). *Το αλφαβητάρι της οικονομίας για παιδιά μέχρι 12 ετών*. Τράπεζα της Ελλάδος. Στο: https://www.bankofgreece.gr/Publications/to_alfavitari_tis_economias.pdf

Τα υλικά στη ζωή μας

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για εκπαιδευτικούς:

Χανή, Φ. Α. (2004). *Ανακυκλώνω το χαρτί*. Αθήνα: Ωρίων.

Recycle and remake (2020). United Kingdom: [Dorling Kindersley Ltd.](https://www.dorlingkindersley.com/)

Royal Society of Chemistry. Στο: <https://edu.rsc.org/primary-science>

Royal Society of Chemistry. Στο: <https://edu.rsc.org/primary-science/materials-recycling-and-rubbish-4-7-years/4014640.article>

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για παιδιά:

➔ Ενότητα 1

Costain, M. (2020). *Αγώνες ανακύκλωσης* (μτφρ. Ε. Κολυδά). Αθήνα: Διόπτρα.

Fossey, S (2023). *Το μικρό πλαστικό μπουκάλι*. Θεσσαλονίκη: Τσιαμπίρης – Πυραμίδα.

Fossey, S (2023). *Το μικρό χάρτινο κουτί*. Θεσσαλονίκη: Τσιαμπίρης – Πυραμίδα.

French, J. (2020). *Πού πάνε όλα αυτά;* (μτφρ. Ι. Διονυσοπούλου). Αθήνα: Διόπτρα.

Gogerly, L. (2020). *Σώσε τον πλανήτη!* (μτφρ. Μ. Ταυρή). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Kim, E. – J. & Lee, J. – W. (2020). *Το πλαστικό στη ζωή μας, στο περιβάλλον μας* (μτφρ. Θ. Μπαχτσεβάνης). Αθήνα: Νεφέλη.

Lord, M. (2019). *Το χάος που δημιουργήσαμε* (μτφρ. Ν. Γεωργούλια). Αθήνα: Άγκυρα.

Mckinley, M. (2022). *Η Έλλα και το μεγάλο ξεκαθάρισμα* (μτφρ. Μ. Ταυρή). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Tucker, Z. (2020). *Η Γκρέτα και οι γίγαντες* (μτφρ. Μ. Παπαχιάννη). Αθήνα: Πατάκη.

➔ Ενότητα 2

Καρυωτάκη, Μ. (2019). *Η περιπέτεια της πλαστικούρας*. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική.

Κασιντή, Χ. (2023). *Η περιπέτεια μιας σακούλας στο δάσος*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Κερασίδης, Δ. (2020). *Το δάσος που θα γινόταν χαρτί*. Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης – Παιδεία.

Μανιέρου, Μ. (2020). *Ας σώσουμε τον πλανήτη μας* (μτφρ. Β. Καντζόλα – Σαμπατάκου). Αθήνα: Σαββάλας.

Παππά, Ρ. (2019). *Πώς φτιάχνεται ένα παιδικό βιβλίο και οι συνέπειες για το περιβάλλον μας*. Αθήνα: Νεφέλη.

Τριβιζάς, Ευ. (2022). *Τα τρία μικρά λυκάκια*. Μεταμόρφωση Αττικής: Μίνωας.

Τσάνταλη, Κ. (2020). *Μια θάλασσα πλαστικά*. Αθήνα: Διόπτρα.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για εκπαιδευτικούς:

De la Croix, L. (επιμ.) (2019). *Οι πέντε αισθήσεις* (μτφρ. Π. Παπαδοπούλου). Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης – Παιδεία.

Arizona State University. Sensing the World. Στο: <https://askabiologist.asu.edu/explore/senses>

Kids Health Org. Στο: <https://classroom.kidshealth.org/classroom/prekto2/body/functions/senses.pdf>

PBS LearningMedia. Στο: <https://www.pbslearningmedia.org/resource/ket-earlychild-sci7/what-do-you-hear/> (Ανακτήθηκε 25/08/2024).

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για παιδιά:

Pinnington, A. & Buckinham, C. (2019). *Η χορωδία της αυγής*. Αθήνα: Σαββάλας.

Παπαμιχαλοπούλου, Ε. (2020). *Έλεν Κέλλερ: Ταξίδι στο φως*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διόφαντος.

Ρουσάκη, Μ. (2012). *Μια φλόγα στο σκοτάδι*. Αθήνα: Κέδρος.

Εργαλεία

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για εκπαιδευτικούς:

Ροντάρι, Τζ. (2011). *Παραμύθια από το τηλέφωνο* (μτφρ. Α. Παπασταύρου). Αθήνα: Μεταίχμιο.

PBS LearningMedia. Στο: <https://www.pbslearningmedia.org/resource/buac18-k2-sci-ps-communicatelight/communicating-with-light/> (Ανακτήθηκε 25/08/2024).

Προτεινόμενη βιβλιογραφία για παιδιά:

➔ Ενότητα 1

Roca, E. (2020). *Κλείνω το κινητό* (μτφρ. Σ. Πολίτου – Βερβέρη). Ραφήνα: Χάρτινη Πόλη.

➔ Ενότητα 2

Delacroix, S. (2019). *Ένα πουλί στον ώμο μου* (μτφρ. Ε. Γεροκώστα). Πάτρα: Κόκκινη Κλωστή Δεμένη.

Dios, O. (2018). *Το κίτρινο πουλάκι* (μτφρ. Μ. Ψύχαλου). Αθήνα: Μικρή Σελήνη.

Yamada, K. (2015). *Τι μπορείς να κάνεις με μια ιδέα*; Αθήνα: Λιβάνης.

Χατζημανώλη, Α. (2016). *Η ιστορία των εφευρέσεων*. Αθήνα: Μαλλιάρης – Παιδεία.

Θεματικό Πεδίο: Πολιτειότητα

- **Με αφορμή την υποενότητα «Τι μας κάνει μοναδικούς/μοναδικές;», προτείνουμε τη δραστηριότητα «Φωτογραφίες από παιδικά δωμάτια» του φωτογράφου James Mollison.**

Τεχνική Gallery Walk

Σε αυτήν τη δραστηριότητα ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να προβάλει επιλεκτικά κάποιες φωτογραφίες από το έργο του φωτογράφου James Mollison από παιδικά δωμάτια από όλο τον κόσμο με βιντεοπροβολέα. Εναλλακτικά, μπορεί να χρησιμοποιήσει την τεχνική «gallery walk-μία βόλτα στην γκαλερί»: εκτυπώστε κάποιες φωτογραφίες και κολλήστε τις στους τοίχους της τάξης/κρεμάστε τις με μανταλάκια σε ένα σκοινί, ώστε οι μαθητές/-τριες να περιηγηθούν και να παρατηρήσουν τις εικόνες. Η τεχνική αυτή επιτρέπει στους μαθητές/-τριες να κινηθούν στην τάξη και να έρθουν σε επαφή με πολλά οπτικά ερεθίσματα. Η επαφή αυτή ακολουθείται από διάφορες δραστηριότητες ανάλογα με τη στοχοθεσία: π.χ. οι μαθητές/-τριες μπορούν να συζητήσουν διάφορα ερωτήματα που προκύπτουν, μπορούν να επιλέξουν αυτήν την εικόνα που τους προκάλεσε εντύπωση και να της δώσουν έναν τίτλο, να σκεφτούν τι νιώθουν ή τι σκέφτονται οι εικονιζόμενοι/-ες, αν τους θυμίζει κάτι από τη δική τους εμπειρία κτλ. Μπορεί να γίνει ατομικά ή σε ομάδες. Η τεχνική αυτή συχνά χρησιμοποιείται για την εισαγωγή ενός θέματος και την παροχή ερεθισμάτων για περαιτέρω έρευνα.

- **Με αφορμή την υποενότητα «Ανάγκη ή επιθυμία;», προτείνουμε τη δραστηριότητα «Το κουτί της κατανόησης».**

Σε αυτήν τη δραστηριότητα οι μαθητές/-τριες καλούνται να σκεφτούν από κοινού στην ομάδα τους μία ανάγκη και μία επιθυμία των εικονιζόμενων προσώπων στο βιβλίο τους, να την καταγράψουν σε ένα χαρτάκι και να τη βάλουν στο «κουτί της κατανόησης» (π.χ. ένα κουτί παπουτσιών κατάλληλα διακοσμημένο). Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα, είναι σημαντικό οι μαθητές/-τριες να εστιάσουν στις διαφορετικές ανάγκες που έχουν τα συγκεκριμένα άτομα (αναπηρία, ηλικία, συνθήκες διαβίωσης κτλ). Το «κουτί της κατανόησης» ενισχύει με χειροπιαστό τρόπο την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και την υιοθέτηση διαφορετικής οπτικής γωνίας.

- **Με αφορμή την υποενότητα «Πού ζουν οι άνθρωποι;», προτείνουμε τη ρουτίνα σκέψης «Βλέπω... Σκέφτομαι... Αναρωτιέμαι...».**

Με τη ρουτίνα σκέψης «Βλέπω... Σκέφτομαι... Αναρωτιέμαι...» επιδιώκουμε οι μαθητές/-τριες να ασκηθούν στην προσεκτική παρατήρηση, στην ανάλυση όλων των στοιχείων προτού προβούν στη εξαγωγή συμπερασμάτων. Η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται για να ενεργοποιήσει την περιέργεια των μαθητών/-τριών και να ξεκινήσει η διερεύνηση ενός θέματος.

Στάδια εφαρμογής: Μόλις παρουσιάσουμε το οπτικό αντικείμενο (εικόνα, βίντεο, αντικείμενο κτλ.), εξηγούμε ότι πρέπει να παρατηρήσουμε καλά για να περιγράψουμε τι βλέπουμε και όχι τι νομίζουμε ότι βλέπουμε. Στο δεύτερο στάδιο που οι μαθητές/-τριες παρουσιάζουν τις σκέψεις τους, κάνουμε ερωτήσεις σχετικά με το τι τους οδήγησε σε αυτήν τη σκέψη καθοδηγώντας τους να χρησιμοποιούν στοιχεία για να εξηγούν τις σκέψεις τους. Στο τρίτο στάδιο, καθοδηγούμε τη σκέψη με την ερώτηση «Τι θα θέλατε να μάθετε περισσότερο;».

Περισσότερες ρουτίνες σκέψης περιλαμβάνονται στο έργο: *Visible thinking, Project Zero, Harvard Graduate School of Education*, pz.harvard.edu/thinking-routines.

- Με αφορμή την υποενότητα «Τι μας κάνει ευτυχισμένους/ευτυχισμένες;», προτείνουμε τη δραστηριότητα «Ευτυχισμένος Κόσμος».

Τεχνική: Συνεργατική διαδραστική ζωγραφική

Η τεχνική αυτή εφαρμόζεται ως εξής:

Οι μαθητές/-τριες έχουν από ένα φύλλο χαρτί μπροστά τους. Του δίνουμε το θέμα της ζωγραφικής, σε αυτήν την περίπτωση είναι «ένας ευτυχισμένος κόσμος». Τα παιδιά ξεκινούν τη ζωγραφιά τους το καθένα επιλέγοντας κάποια στοιχεία που συνθέτουν ένα ευτυχισμένο κόσμο σύμφωνα με τις δικές τους αξίες. Σε μικρό χρονικό διάστημα, δίνουμε το σύνθημα να ανταλλάξουν μεταξύ τους τις ζωγραφιές. Καλό είναι να είναι συγκεκριμένος ο τρόπος που μετακινούνται οι ζωγραφιές, π.χ. σύμφωνα με τη φορά του ρολογιού. Σε αυτήν τη φάση, το κάθε παιδί συμπληρώνει τη ζωγραφιά που έφτασε στα χέρια του, ολοκληρώνοντας αυτά που έχουν ήδη ξεκινήσει να ζωγραφίζονται ή/και συμπληρώνουν με τα δικά τους στοιχεία. Μπορούμε να συνεχίσουμε τη διαδικασία μέχρι να φτάσει η αρχική ζωγραφιά στα χέρια των παιδιών. Ζητάμε να μας εκφράσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με το πώς διαμορφώθηκε τελικά η αρχική τους σκέψη: τι του άρεσε από αυτά που προστέθηκαν, τι τους έκανε εντύπωση, πώς τους φάνηκε η διαδικασία να παρεμβαίνουν οι ίδιοι στις ζωγραφιές των άλλων παιδιών. Το τελικό συμπέρασμα έχει να κάνει με το αν βλέπουμε όλοι τα πράγματα με τον ίδιο τρόπο, αν εμπνεόμαστε από τις διαφορετικές οπτικές γωνίες κτλ.

Ιδέα: Χρησιμοποιήστε τις ζωγραφιές των παιδιών για να φτιάξετε ένα ψηφιακό λεύκωμα. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την εφαρμογή <https://bookcreator.com/>

- Με αφορμή την υποενότητα «Φροντίζω τον εαυτό μου - φροντίζω τους άλλους», προτείνουμε τη δραστηριότητα «Πράξη φροντίδας προς τους άλλους».

Τεχνική «Παγωμένη εικόνα»

Σε αυτήν τη δραστηριότητα οι μαθητές/-τριες καλούνται να γράψουν σε χαρτάκια μία πράξη φροντίδας για τους άλλους. Στη συνέχεια, καλούνται να αναπαραστήσουν αυτήν την πράξη, ώστε οι υπόλοιποι να τη μαντέψουν. Πρόκειται για την τεχνική της «Παγωμένης εικόνας» (Tableau vivant). Με τα σώματά τους φτιάχνουν μία ακίνητη εικόνα προσπαθώντας να αναπαραστήσουν όσο γίνεται πιο κατανοητά την έννοια που έχουν αναλάβει. Η τεχνική αυτή είναι πιο αποδοτική όταν γίνεται σε ομάδες.

Θεματικό Πεδίο: Κοινωνικές Σχέσεις

- Τι σημαίνει η παροιμία «Το αίμα νερό δε γίνεται;» (σελ. 44)

Εξήγηση: Οι συγγενείς παραμένουν πάντα συγγενείς και στηρίζει ο ένας τον άλλον. Η παροιμία αναφέρεται στους ισχυρούς δεσμούς αίματος που υπάρχουν στα μέλη μιας οικογένειας.

- Με αφορμή το μάθημα «Η ζωή στο σχολείο», προτείνουμε τη δραστηριότητα: «Ευκαιρία να μάθουμε ακόμα περισσότερα! Ας πάρουμε μία συνέντευξη από τον Διευθυντή/τη Διευθύντρια του σχολείου μας».

Ερώτηση: Υπάρχει Περιβαλλοντική Επιτροπή;

Επεξήγηση

Η Περιβαλλοντική Επιτροπή είναι μία επιτροπή που αποτελείται από μέλη που αντιπροσωπεύουν όλη τη σχολική κοινότητα: μαθητές/-τριες, εκπαιδευτικούς, γονείς κτλ. Σκοπός της είναι να εξετάζει τις συνθήκες και τις ανάγκες στο σχολείο και να διαμορφώνει το σχέδιο δράσης της μονάδας προς την κατεύθυνση του Οικολογικού Σχολείου. Αποτελεί έκφραση δημοκρατίας και δίνει περιθώρια στους/στις μαθητές/-τριες για ανάληψη πρωτοβουλιών.

Στην ίδια μεθοδολογία εντάσσεται και η σύνθεση του Οικοκώδικα, δηλ. ενός συνόλου κανόνων οικολογικής συμπεριφοράς. Περισσότερα στη μεθοδολογία του διεθνούς Δικτύου των Οικολογικών Δικτύων <https://www.ecoschools.gr/>

Τεχνική του «χεριού»

Η τεχνική αυτή είναι ένα απλό και πρακτικό εργαλείο που βοηθά τους μαθητές/τις μαθήτριες να έχουν έναν οδηγό στην επίλυση συγκρούσεων ή προβλημάτων. Η μέθοδος βασίζεται στην οπτική αναπαράσταση του χεριού, όπου κάθε δάχτυλο αντιστοιχεί σε μια διαφορετική πτυχή της διαδικασίας, καθώς βοηθά στη δομημένη σκέψη και τη λήψη αποφάσεων.

Επεξήγηση για τον/την εκπαιδευτικό:

1. Αντίχειρας: Το πρόβλημα

- Παρουσιάζεται το πρόβλημα ή η σύγκρουση με σαφήνεια και αντικειμενικότητα.
- Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές/τις μαθήτριες να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις απόψεις τους χωρίς κριτική.

2. Δείκτης: Πρώτη λύση

- Συζητείται μια πιθανή λύση.
- Οι μαθητές/-τριες καλούνται να εξετάσουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

3. Μέσος: Δεύτερη λύση

- Αναζητείται μια εναλλακτική λύση, πιθανώς πιο δημιουργική.
- Ενθαρρύνεται η σκέψη «έξω από το κουτί».

4. Παράμεσος: Τρίτη λύση

- Προτείνεται μια τρίτη επιλογή, ενδεχομένως συνδυασμός των προηγούμενων.
- Οι μαθητές/-τριες μαθαίνουν να ζυγίζουν διαφορετικές απόψεις.

5. Μικρός: Η καλύτερη λύση

- Εξετάζονται όλες οι προτεινόμενες λύσεις και αποφασίζεται η καλύτερη.
- Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τη συναίνεση, αν είναι εφικτό, και εξηγεί γιατί επιλέγεται αυτή η λύση.

Πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην τάξη:

- **Κατά την επίλυση συγκρούσεων μεταξύ μαθητών/μαθητριών:** Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να λειτουργήσει ως διαμεσολαβητής/διαμεσολαβήτρια, κατευθύνοντας τους μαθητές/τις μαθήτριες να βρουν μόνοι τους τη λύση με βάση τα βήματα.
- **Σε ομαδικές εργασίες:** Η τεχνική μπορεί να εφαρμοστεί για τη λήψη αποφάσεων μέσα σε ομάδες, ενισχύοντας τη συνεργατικότητα.
- **Ως εργαλείο ανάπτυξης κριτικής σκέψης:** Η μεθοδολογία βοηθά τους μαθητές/τις μαθήτριες να αναλύουν καταστάσεις και να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις.

Αυτή η τεχνική είναι εύκολα κατανοητή, ενισχύει την αυτορρύθμιση και τη συνεργατική μάθηση, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει τη συναισθηματική αγωγή στην τάξη.

Εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με το Θεματικό Πεδίο: **«Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης που ζω»** μπορούν να αναζητηθούν στο Μουσείο Πειραμάτων (<https://www.mouseiopeiramaton.gr/>), στο Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης (<http://www.lemmth.gr/>), καθώς και άλλων περιοχών της Ελλάδας, σε μουσεία Επαγγελματιών, όπως Μουσείο Άρτου Αμφίκλειας (<https://breadmuseum.gr/>), Μουσείο Παλαιών Επαγγελματιών Αγιάσου (<https://visitagiasos.gr/museums-of-agiasos/museum-of-traditional-professions-of-agiasos/>) κ.ά.

Στα πλαίσια του Θεματικού Πεδίου: **«Τα υλικά στη ζωή μας»**, μια ενδιαφέρουσα πρόταση αποτελεί η επίσκεψη στο Μουσείο Μετάξης που βρίσκεται στο Σουφλί. Το μουσείο προσφέρει την ευκαιρία στους μαθητές/-τριες να έρθουν σε επαφή με υφάσματα και να υφάνουν ανακυκλώνοντας (<https://www.piop.gr/el/diktuo-mouseiwn/Mouseio-Metaxis/to-mouseio.aspx>). Επίσης, στην ιστοσελίδα του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης (<https://www.eoan.gr/>) υπάρχει σχετικό εκπαιδευτικό υλικό. Εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με την ανακύκλωση προσφέρονται από Εταιρείες Ανακύκλωσης ή από Μουσεία, τα οποία πραγματοποιούνται σε πολλές πόλεις σε όλη την επικράτεια, ενδεικτικά αναφέρουμε: Άγω Edu (<https://ago.edu.gr/>), Νόησις - Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας (<https://www.noesis.edu.gr/>) κ.ά. Ακόμη, πραγματοποιούνται μαθητικοί διαγωνισμοί Ανακύκλωσης.

Στα πλαίσια του Θεματικού Πεδίου: **«Ήχος και φως»**, προτείνεται οι μαθητές/-τριες να επισκεφτούν διά ζώσης είτε διαδικτυακά, το Μουσείο Αφής (<https://tactualmuseum.gr/>) με πρόθεση ευαισθητοποίησης για την αναπηρία της όρασης μέσω βιωματικής προσέγγισης. Άλλα σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα προσφέρονται από το Μουσείο Πειραμάτων (<https://www.mouseiopeiramaton.gr/>) και το Νόησις - Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας (<https://www.noesis.edu.gr/>).

Στα πλαίσια του Θεματικού Πεδίου: **«Εργαλεία»**, μπορεί να πραγματοποιηθεί διά ζώσης ή διαδικτυακή επίσκεψη στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών του Ομίλου ΟΤΕ. Το μουσείο προσφέρει πλούσιο υλικό για την ιστορία της τηλεγραφίας και τηλεπικοινωνίας, καθώς και μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικά με τις επικοινωνίες. (<https://www.otegroupmuseum.gr/>). Μια δεύτερη πρόταση είναι η επίσκεψη της ιστοσελίδας του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου ΙΤΕ (<https://saferinternet4kids.gr/>). Προσφέρεται πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό σχετικό με σύγχρονα ζητήματα που αφορούν τη στάση και συμπεριφορά στο διαδίκτυο, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στις online αγορές. Μια τρίτη πρόταση αποτελεί το Μουσείο Επιστημών και Τεχνολογίας, του Πανεπιστημίου Πατρών, το οποίο προσφέρει μόνιμη έκθεση «Οι τηλεπικοινωνίες στη ζωή μας» (<http://stmuseum.upatras.gr/>).

**Προτάσεις για την εφαρμογή του Προγράμματος Σπουδών
«Δράσεις Ενεργού Πολίτη»
μέσω της Μελέτης Περιβάλλοντος της Β΄ Δημοτικού**

Οι στόχοι της Μελέτης Περιβάλλοντος στη Β΄ Δημοτικού δεν αφορούν απλώς την απόκτηση γνώσεων για τα φυτά, τα ζώα και το τοπικό περιβάλλον. Γιατί είναι εξίσου σημαντικό και το να καλλιεργηθεί στα παιδιά μια θετική στάση και μια κουλτούρα ευαισθητοποίησης απέναντι στον κόσμο που μας περιβάλλει.

Έτσι, στο πλαίσιο αυτής της λογικής και αυτής της ευρύτερης στόχευσης, με αφορμή τη διδασκαλία αυτού του μαθήματος, μπορούν να δοθούν και τα εναύσματα ώστε να προβληματιστούν, αρχικά, για τον ρόλο τους ως μικροί ενεργοί πολίτες και, στη συνέχεια, να αρχίσουν να αναλαμβάνουν και δράσεις για το καλό του τόπου μας, της χώρας μας αλλά και όλου του πλανήτη!

Όπως ορίζει, λοιπόν, το νέο Πρόγραμμα Σπουδών «Δράσεις Ενεργού Πολίτη», αξιοποιούμε το μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος για την οργάνωση δράσεων. Στη συνέχεια, προτείνονται δράσεις που συνδέονται με τα Θεματικά Πεδία και την ύλη του βιβλίου της Μελέτης Περιβάλλοντος της Β΄ Δημοτικού, ώστε να διευκολυνθούν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/-τριες στον σχεδιασμό των δράσεών τους.

Αρχικά, μπορούμε να συνδέσουμε κάποιες Θεματικές Ενότητες του βιβλίου με τους 17 Στόχους της Αειφορίας, που είναι οι παγκόσμιες οδηγίες για έναν καλύτερο κόσμο σε διάφορους τομείς. Αξίζει να συνειδητοποιήσουμε πως έχει αξία να οργανώνουμε και να υλοποιούμε δράσεις που προστατεύουν το τοπικό και το ευρύτερο περιβάλλον, όπως η επαναχρησιμοποίηση, η ανακύκλωση ή φροντίδα των ζώων γύρω μας. Πιθανόν να μην μπορούμε να καλύψουμε όλους τους στόχους, μπορούμε όμως να εστιάσουμε σε αυτούς που είναι πιο σχετικοί με τις εμπειρίες των παιδιών. Ενθαρρύνουμε τη συζήτηση και την ανταλλαγή απόψεων και δίνουμε την ευκαιρία στα παιδιά να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν κάποιες δράσεις που έχουν άμεση σχέση και με τα μαθήματα που διδάσκονται, διότι δεν αρκεί μόνο η δράση, αλλά αξία έχει να κατανοήσουν τα παιδιά γιατί είναι απαραίτητη η συγκεκριμένη δράση.

Στο Θεματικό Πεδίο «Πολιτειότητα», η 1η Θεματική Ενότητα: «Πολίτης / Ταυτότητα», μπορεί να συνδεθεί με τον στόχο 16 «Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί», γιατί μέσα από τη διερεύνηση της μοναδικότητας του ατόμου, των αναγκών και επιθυμιών του, καθώς και των δικαιωμάτων του, οι μαθητές/-τριες κατανοούν τη σημασία της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας και της ενεργής συμμετοχής σε δίκαιους και δημοκρατικούς θεσμούς. Μέσα από τη συγκεκριμένη θεματική, ενισχύεται η ανάπτυξη του σεβασμού στη διαφορετικότητα, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της κατανόησης των μηχανισμών που προάγουν τη δημοκρατία, συμβάλλοντας έτσι στην οικοδόμηση μιας ειρηνικής και συμπεριληπτικής κοινωνίας. Το 3ο κεφάλαιο που έχει τίτλο «Ποια είναι τα δικαιώματά μας;» μπορεί να συνδυαστεί με μία δράση ενεργού πολίτη και συγκεκριμένα «Τα παιδιά μιλούν για τα δικαιώματά τους» δημιουργώντας μια αφίσα, ένα σχετικό κείμενο ή ένα podcast που θα δημοσιευτεί.

Η 2η Θεματική Ενότητα «Μια γειτονιά για όλους / όλες: διαφορετικότητα / συμπερίληψη», μπορεί να συνδεθεί με τον στόχο 10 «Λιγότερες Ανισότητες» και με τον στόχο 11 «Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες». Μάλιστα, στο 3ο Κεφάλαιο «Είναι η γειτονιά μας φιλική για όλους / όλες;» μία δράση μπορεί να είναι η επιστολή προς τον Δήμαρχο, στην οποία τα παιδιά θα προτείνουν αλλαγές στη γειτονιά τους, προκειμένου να εξασφαλιστεί η προσβασιμότητα για όλους / όλες. Επίσης μπορεί να συνδυαστεί με τη δράση που προτείνεται στην Πλατφόρμα <https://act.digitalschool.gov.gr/actions/mia-geitonia-gia-olous-es-ena-programma-gia-tin-isotimi-prosvasi-olon-ston-dimosio-choro-kai-to-koinoniko-perivallon-tis-geitonias/>

Η 3η Θεματική Ενότητα, «Αξίες: ευτυχία φροντίδα», μπορεί να συνδεθεί με τον στόχο 17 «Συνεργασία για τους Στόχους», γιατί για να πετύχουμε όλους τους στόχους, πρέπει να συνεργαστούμε όλοι μαζί, μικροί και μεγάλοι, σχολεία, οικογένειες, κυβερνήσεις. Πιο συγκεκριμένα, στο 3ο Κεφάλαιο, «Πώς μπορούμε να φροντίζουμε το περιβάλλον»; η άσκηση στο «Σκέφτομαι και Ενεργώ» μπορεί να οδηγήσει σε μια δράση που θα υλοποιήσουν οι μαθητές/-τριες για να βελτιώσουν το περιβάλλον τους. Επίσης, μπορεί να συνδυαστεί με τις δράσεις που προτείνονται στην Πλατφόρμα του ΙΕΠ Δράσεις Ενεργού Πολίτη <https://act.digitalschool.gov.gr/actions/mnimeia-kai-geitonia-choris-skoupidia/>

Η 4η Θεματική Ενότητα «Κυκλοφοριακή Αγωγή / Ο μαθητής ως πεζός / Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας» μπορεί να συνδεθεί με τον στόχο 3 «Καλή Υγεία και Ευημερία», γιατί όταν περπατάμε ή κάνουμε ποδήλατο, κάνουμε καλό στην υγεία μας. Επίσης, με τον στόχο 9 «Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές» και με τον στόχο 11 «Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες», γιατί θέλουμε οι πόλεις μας να έχουν ασφαλείς δρόμους για πεζούς και ποδηλάτες και καλά οργανωμένες δημόσιες συγκοινωνίες. Και με τον στόχο 13 «Δράση για το Κλίμα», διότι όταν χρησιμοποιούμε τα μέσα μαζικής μεταφοράς, τα πόδια μας ή το ποδήλατο, μειώνουμε την ατμοσφαιρική ρύπανση και συμβάλλουμε στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Μπορούμε να διοργανώσουμε ως δράση μια καμπάνια ενημέρωσης της τοπικής κοινότητας για τα παραπάνω οφέλη με αφίσες ή podcast. Στην Πλατφόρμα του Ενεργού Πολίτη μπορείτε να δείτε τη δράση <https://act.digitalschool.gov.gr/goal/viomichania-kainotomia-kai-ypodomes/>

Το Θεματικό πεδίο «Κοινωνικές σχέσεις» συνδέεται με τον στόχο 11 «Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες» και με τον στόχο 4 «Ποιοτική Εκπαίδευση», με τον οποίο άλλωστε συνδέονται όλα τα θεματικά πεδία. Πιο συγκεκριμένα, στην 1η Θεματική Ενότητα «Οι πρώτες μου ομάδες», στο 1ο Κεφάλαιο «Γνωρίζουμε τι είναι το οικογενειακό δέντρο;» και στο 2ο Κεφάλαιο «Ποιες όμορφες οικογενειακές στιγμές θυμόμαστε;» προτεινόμενη δράση είναι στην πλατφόρμα τους ΙΕΠ Δράσεις Ενεργού πολίτη, «Μια αγκαλιά και μια ιστορία από τον παππού και τη γιαγιά» <https://act.digitalschool.gov.gr/actions/mia-agkalia-kai-mia-istoria-apo-ton-pappou-kai-ti-giagia/>

Η 2η Θεματική Ενότητα «Το σχολείο, μία μεγάλη οικογένεια», μπορεί στο 3ο κεφάλαιο «Φροντίζουμε το σχολείο μας» να οδηγήσει σε μια δράση για τη βελτίωση του περιβάλλοντος του σχολείου (ανθόκηπος, λαχανόκηπος, εικαστικές παρεμβάσεις, τοιχογραφία, κ.ά.). Μάλιστα, στην άσκηση «Ψάχνω και βρίσκω» προτείνεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός σχετικού σχεδίου δράσης.

Στην 4η Θεματική Ενότητα «Λαϊκός Πολιτισμός», στο 3ο κεφάλαιο, «Το μουσείο του σχολείου μας», προτείνεται στο «Σκέφτομαι και Ενεργώ», ως δράση η δημιουργία ενός σχολικού μουσείου.

Το Θεματικό Πεδίο «Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης που ζω» και η Θεματική Ενότητα «Ο τόπος που ζω» συνδέεται με τον στόχο 11 «Βιώσιμες πόλεις», και ειδικότερα στην 1η Θεματική Ενότητα και στο κεφάλαιο 3 «Πώς είναι οι τόποι γύρω μας;» η πρόταση STEM «Ας «στήσουμε» μία γειτονιά μέσα στην τάξη μας», μπορεί να είναι μια δράση που θα ευαισθητοποιήσει τη σχολική κοινότητα για το πώς θέλουμε τη γειτονιά μας. Επίσης, μπορεί να συνδεθεί με την πρόταση στην Πλατφόρμα του Ενεργού Πολίτη <https://act.digitalschool.gov.gr/goal/viosimes-poleis-kai-koinotites/>. Επίσης η 3η Θεματική Ενότητα «Ο καιρός και οι εποχές στον τόπο που ζω» συνδέεται με τον στόχο 13 Δράση για το κλίμα και μπορεί να υλοποιηθούν δράσεις που προτείνονται στην Πλατφόρμα Ενεργού Πολίτη: <https://act.digitalschool.gov.gr/goal/drasi-gia-to-klima/> και <https://act.digitalschool.gov.gr/actions/mnimeia-kai-geitonia-choris-skoupidia/>

Η σύνδεση του Θεματικού Πεδίου «Ζωή και Οικοσυστήματα (Ζώα και Φυτά)» συνδέεται άμεσα με την ενεργό πολιτειότητα και τους 17 στόχους της Αειφορίας.

Συγκεκριμένα, συνδέεται με τον στόχο 15 «Ζωή στη Γη» και στην πλατφόρμα με τις προτεινόμενες δράσεις <https://act.digitalschool.gov.gr/goal/zoi-sti-steria/>, Επίσης με τον στόχο 14 «Ζωή στο Νερό» και τις δράσεις <https://act.digitalschool.gov.gr/goal/zoi-sto-nero/> και με τον στόχο 13

«Δράση για το Κλίμα» <https://act.digitalschool.gov.gr/goal/drasi-gia-to-klima/>. Επιπλέον, περισσότερο υλικό για τα ζώα που μπορεί να συνδεθούν με διάφορες δράσεις βρίσκονται στα εργαστήρια δεξιοτήτων, ενδεικτικά τα φιλοζωικά και περιβαλλοντικά προγράμματα της Πανελλαδικής Φιλοζωικής και Περιβαλλοντικής Ομοσπονδίας <https://elearning.iep.edu.gr/study/mod/folder/view.php?id=19471&forceview=1> και άλλα ενδιαφέροντα από διάφορους φορείς.

Επιπλέον, στο κεφάλαιο 5. «Τι να κάνουμε για να προστατέψουμε τα ζώα;» και 6. «Πώς να δείχνουμε σεβασμό προς τα ζώα;» μπορούν να δημιουργηθούν αφίσες, podcast, παρουσιάσεις, εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης της σχολικής και τοπική κοινότητας, όπως προτείνεται στις δραστηριότητες.

Στην Πλατφόρμα Ενεργού Πολίτη συνδέεται με τη δράση <https://act.digitalschool.gov.gr/actions/noiazomaste-gia-ta-zoa-frontizoume-ta-adespota/>

Στο κεφάλαιο 8. «Τα φυτά της Ελλάδας» προτείνεται ως δράση η δημιουργία κήπου στην αυλή του σχολείου.

Το Θεματικό Πεδίο «Επιχειρηματικότητα» μπορεί να συνδεθεί με τον στόχο 1 «Μηδενική Πείνα» και με τον στόχο 2 «Μηδενική Φτώχεια», τον στόχο 9 «Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές» και φυσικά με τον στόχο 12 «Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή» και μία δράση που προτείνεται στην Πλατφόρμα Δράσεις Ενεργού Πολίτη είναι <https://act.digitalschool.gov.gr/goal/ypefthyni-katanalosi-kai-paragogi/> Επίσης, μπορεί να οργανωθεί μία δράση συλλογής τροφίμων για το κοινωνικό παντοπωλείο ή τα γεύματα που προσφέρει η εκκλησία.

Το Θεματικό Πεδίο «Τα υλικά στη ζωή μας» συνδέεται με τον στόχο 9 «Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές» και μπορεί να συνδεθεί με δράση για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση στηριζόμενη και στο «Παρατηρώ και Καταλαβαίνω» του 2ου κεφαλαίου «Πώς χρησιμοποιούμε τα υλικά γύρω μας;» της 1ης Θεματικής Ενότητας «Τα υλικά και οι χρήσεις τους». Επίσης, μπορεί να συνδεθεί και με τη 2η Θεματική Ενότητα «Αλλαγές στα υλικά γύρω μας», όπως και με την 3η Θεματική Ενότητα «Πώς τα σκουπίδια γίνονται κάτι καινούριο;». Η 3η Θεματική Ενότητα «Οι γεύσεις της γεύσης, της αφής και της όσφρησης» μπορεί να συνδεθεί με μια δράση δημιουργίας ανθόκηπου στο σχολείο ή στην τάξη.

Με όλα όσα προαναφέραμε, λοιπόν, προσπαθήσαμε να δώσουμε ιδέες στον/στην εκπαιδευτικό και να τον / τη στηρίξουμε, ώστε να βοηθήσει τους μαθητές/τις μαθήτριες να γίνουν μικροί ενεργοί πολίτες. Στόχος είναι να μάθουν να συνεργάζονται όχι μόνο μεταξύ τους, αλλά και με ενήλικες που δρουν υπεύθυνα, συμβάλλοντας όλοι μαζί στο κοινό καλό της παγκόσμιας κοινότητας.

